

Ekstern fagfellerapport for PPU, UIB 2023

Navn:

Katrine Nesje, førsteamanuensis i pedagogikk og faggruppeleder for pedagogikk, Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, Universitetet i Oslo

Ekstern fagfelle ved:

Praktisk-pedagogisk utdanning

Oppnevnt for perioden:

07.01.2023 – 31.12.2026

Rapporten gjelder for perioden:

Høst 2023

Fokus i rapporten:

Etter avtale med Lars Petter Storm Torjussen og Liv Eide (programansvarlig for PPU), tar følgende rapport for seg «Hvorvidt PEDA101 ivaretar nasjonale føringer og relasjonen til praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser (PPUPRA101).

Rapporten er skrevet på bakgrunn av a) analyser av emnebeskrivelser for PEDA101 og PPUPRA101 publisert på UiB sine nettsider (jeg har også sett på pensumlisten for PEDA101) og b) fokusgruppeintervjuer med studenter og ansatte ved lærerutdanningen og en av UiBs praksisskoler.

Rapporten struktureres på følgende måte: Først tar jeg for meg hvordan nasjonale føringer, slik jeg ser det, er ivaretatt i emnebeskrivelsen for PEDA101 og hvordan relasjonen til praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser ser ut til å være. Deretter presenterer jeg studenters og ansattes synspunkter og oppfatninger om vektlegging av innhold og arbeidsformer i PEDA101, og sammenhengen med praksis.

Emneplanen PEDA101

I vurderingen av emneplanen for PEDA101 har jeg lagt til grunn rammeplanen for PPU og de tilhørende nasjonale retningslinjene (som er under revisjon, og vil komme i ny drakt i 2024). Jeg har også sett på litteraturlisten for emnet, for å danne meg et inntrykk av hvilke temaer som er vektlagt i studielitteraturen.

Nasjonal forskrift om rammeplan for praktisk-pedagogisk utdanning gir overordnede rammer og struktur for utdanningen. I rammeplanen understrekes det at institusjonen skal «tilby praktisk-pedagogisk utdanning av høy faglig kvalitet og skape helhet og sammenheng mellom fagstudier, pedagogikk, fagdidaktikk og praksis» (§ 1.2). De nasjonale retningslinjene utfyller forskriften (rammeplanen) og skal bidra til å sikre en nasjonalt koordinert utdanning som oppfyller krav til kvalitet. De nasjonale føringene gir rom for ulike løsninger av «oppdraget PPU», og gir muligheter for institusjonell tilpasning og særpreg. Allikevel formidler de nasjonale retningslinjene noen gjennomgående temaer som institusjonene skal

ivareta, inkludert blant annet samiske forhold og samiske elevers rettigheter, medborgerskap og det flerkulturelle samfunnet og bærekraftig utvikling, i tillegg til profesjonsretting, FoU-forankring, koherens, tilpasset opplæring, vurdering og læringsmiljø (kap 4.2.1, s. 7).

Rammeplanens samlede læringsutbyttebeskrivelser beskrevet i seksten punkter, er konkretisert i emneplanen til PEDA101:

Kunnskapar

Student

- har kunnskap om skulen sitt mandat og funksjon i samfunnet og er oppdatert på gjeldande lov- og planverk
- har kunnskap om læreryrket som profesjon
- har kunnskap om sentrale lærings-, utviklings- og motivasjonsteoretiske perspektiv og har utvikla eit kritisk forhold til desse
- har kunnskap om samanhengar mellom klasseleiing, undervisning, vurdering og eit inkluderande læringsfellesskap
- har kunnskap om tilrettelegging av læringsaktivitetar for elevar med ulike læreføresetnader og kulturell bakgrunn
- har kunnskap om ungdom i vanskelege situasjonar og deira rettigheter i eit nasjonalt og internasjonalt perspektiv
- har kunnskap om bruk av IKT i undervisninga og utfordringar og moglegheiter knytt til dette

Ferdigheiter

Studenten

- kan identifisere og orientere seg i kunnskapsgrunnlaget for lærarprofesjonen
- kan identifisere og analysere problemstillingar knytt til skulen sitt danningoppdrag i eit demokratisk og fleirkulturelt samfunn.
- kan foreslå og grunngje planar for eit godt klasse- og læringsmiljø i lys av teori
- kan identifisere og analysere problemstillingar knytt til forholdet mellom ordinær undervisning og spesialundervisning
- Kan anvende forskings- og erfaringsbasert kunnskap til å identifisere ulike aspekt ved vurdering
- kan reflektere over digital kompetanse og IKT i lys av læreplanen sine overordna føringar på dette området

Generell kompetanse

Studenten

- kan kritisk reflektere over faglege, danningsteoretiske, profesjonsetiske og utdanningspolitiske spørsmål

- har ei profesjonell haldning og kan kritisk reflektere over spørsmål som gjeld elevars læring, danning og utvikling
- kan formidle og kommunisere pedagogiske problemstillinger knytt til utøving av læreryrket på eit fagleg avansert nivå

Læringsutbyttebeskrivelsene i PED101 legger til rette for en ivaretagelse av studentenes profesjonsperspektiver og kunnskap om forholdet mellom skole og samfunn, har fokus på sentrale temaer i pedagogikkfaget og legger vekt på helhet og sammenheng mellom ulike temaer.

I rammeplanen understrekes det at utdanningen skal være profesjonsrettet og basert på FOU-arbeid og erfaringsbasert kunnskap. Rammeplanen peker med andre ord frem mot behovet for god integrering med praksisdelen av utdanningen. Dette synes å være ivare tatt i PED101, slik det kommer til uttrykk i emnebeskrivelsen og tilhørende læringsutbyttebeskrivelser, i litteraturlisten og i undervisnings- og læringsaktiviteter slik de er beskrevet i emnebeskrivelsen og læringsplattformen.

Et av grepene som er tatt for å skape sammenheng mellom campusundervisningen og praksisopplæringen er knyttet til en spesifikk case studentene får i oppgave å identifisere og ta med seg fra praksisperioden, og som de jobber med i PED101. Denne casen er gjenstand for diskusjoner og refleksjoner på flere måter i undervisningen på campus, og bringes også med til muntlig eksamen. Det synes å være hensiktsmessig å strukturere studentenes faglige arbeid rundt denne casen, som de selv har erfart. Dette er et grep som kan være med på å støtte opp under studentenes opplevelse av helhet og sammenheng i utdanningen, all den tid de jobber med casen på ulike arenaer og gjennom både skriftlige og muntlige presentasjoner og tilbakemeldingssituasjoner.

Som nevnt løfter de nasjonale retningslinjene frem bærekraftig utvikling som et av de gjennomgående temaene utdanningen skal ivareta (kap. 4.2.1, s. 7). Dette temaet er ikke eksplisitt i emnebeskrivelsen eller litteraturlisten til PED101, men det kan være at UiB har valgt å plassere bærekraftig utvikling som en del av den fagdidaktiske undervisningen. Begrepet sosial bærekraft er imidlertid relevant for pedagogikkfaget, og kan ses i sammenheng med tematikken knyttet til tilpasset opplæring og inkludering. Den sosiale dimensjonen i bærekraftbegrepet kan også på samme måte knyttes til utdanning for demokrati.

Lærerutdanningen har både et juridisk og etisk ansvar for å ivareta samiske perspektiver og urfolksperspektiver i undervisningen. Samiske perspektiver nevnes ikke eksplisitt i emnebeskrivelsen eller læringsutbyttebeskrivelsene i PED101, men kan eventuelt inkluderes som et integrert perspektiv i undervisningen i ulike temaer i pedagogikk, for eksempel knyttet til skolen i samfunnet og inkluderingsperspektiver. I litteraturlisten er det flere tekster som handler om den flerkulturelle skolen og interkulturell pedagogikk. Det samiske perspektivet er imidlertid ikke eksplisitt til stede her heller, noe det etter mitt skjønn kunne ha vært.

Samlet sett tegner det seg, ut fra emneplan og læringsutbyttebeskrivelser, et bilde av et studieemne som ivaretar nasjonale føringer, både med hensyn til innhold og arbeidsprosesser. PEDDA101 legger til rette for studentaktiv og dialogbasert undervisning, og er dermed i tråd med forventningene som kommuniseres i nasjonale retningslinjer (kap 4.5.2, s 12).

Relasjonen til praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser

Mens PEDDA101 har formulert læringsutbyttebeskrivelsene i seksten punkter, har PPUPRA101 formulert studentenes forventede læringsutbytte i syv punkter:

Kunnskapar:

Studenten

- Har kunnskap om vilkår for god læring og klasseleiing.
- Har innsikt i kva faktorar som påverkar utøvinga av lærarrolla.

Ferdigheiter:

Studenten

- kan planlegge undervisninga - enkelttimar og lengre periodar - med eiga formulering av læringsmål, metodar i undervisninga og kunne vurdere dette ut frå didaktisk og pedagogisk innsikt.
- kan kommunisere med elevane ut frå nivået deira generelt og fagleg og om læringa deira.

Generell kompetanse:

Studenten

- evnar å ta omsyn til og vise respekt for integriteten til den enkelte elev.
- klarer å samarbeide konstruktivt med rettleiarar, kollegaer og medstudentar om elevane si læring.
- kan utvikle og betre eiga undervisning over tid på bakgrunn av kritisk refleksjon over eigne kunnskapar, eigne erfaringar og innspel frå kollegaer og rettleiarar.

Læringsutbyttebeskrivelsene for PEDDA101 og PPUPRA101 synes å ha ulik grad av konkretisering og omfang. Læringsutbyttebeskrivelsene for PPUPRA101 er færre og noe mer generelle enn de som er formulert for PEDDA101. Selv om mitt oppdrag knytter seg til relasjonen mellom PEDDA101 og praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser, mener jeg det er relevant å knytte en kommentar til områdene for vurdering av praksis, slik de er presentert i lektorsenterets praksisinformasjon til praksisskolene. Beskrivelsen av områdene for vurdering av praksis, derimot, er til dels sammenfallende med læringsutbyttebeskrivelsene for PPUPRA101, og de er også noe mer konkretisert, blant annet når det gjelder praktisering av god klasseledelse, det å skape et godt læringsmiljø og fremme elevens læringsstrategier:

- Om studenten har kunnskap om vilkår for god læring og klasseledelse.
- Om studenten har innsikt i hvilke faktorer som påvirker utøvelsen av lærerrollen.
- Om studenten kan praktisere god klasseledelse, bidra til å skape et godt læringsmiljø og arbeide med å fremme elevene sine læringsstrategier.
- Om studenten kan bruke et repertoar av arbeidsmåter og teknikker tilpasset fagene sin egenart og elevene sine forutsetninger og velge hjelpemidler og læremidler på en innsiktsfull måte.
- Om studenten kan reflektere kritisk over yrkesetiske problemstillinger og vilkår for utvikling av skolen.
- Om studenten evner å kommunisere med elevene på deres nivå både generelt, faglig og om deres læring.
- Om studenten kan samarbeide konstruktivt med veileder, kollegaer og medstudenter i formelle og uformelle fora om elevens situasjon og læring.

Jeg er usikker på om det er en ønsket forskjell mellom læringsutbyttebeskrivelsene i PPUPRA101 og områdene for vurdering. En måte å konkretisere læringsutbyttebeskrivelsene i PPUPRA101 ytterligere er imidlertid å samkjøre disse med områdene for vurdering.

Det er også uklart om det finnes operasjonaliseringer av måloppnåelse eller sagt på en annen måte - tydelige vurderingskriterier for praksis.

Studentenes refleksjoner knyttet til studielitteratur og egne praksiserfaringer er sentralt for å skape sammenheng og tettere kobling mellom campusundervisningen og praksisarenaen. I de nasjonale retningslinjene står det at «Kandidatene skal utvikle evnen til å analysere egne og andres holdninger og handlinger gjennom kritisk refleksjon, alene og i et profesjonsfelleskap, og slik utvikle selvstendig handlingskompetanse og evne til å kunne ta egne valg» (s. 6). Ifølge emnebeskrivelsene og tilhørende læringsutbyttebeskrivelser for PEDA101 og PPUPRA101, legges vekt på studentenes kritiske refleksjon over studielitteratur, egen kunnskap, praksiserfaringer samt innspill og tilbakemeldinger fra faglærere, medstudenter, veiledere og kollegaer i skolen. I seminarundervisningen legges det opp til refleksjon over erfaringer fra praksisfeltet gjennom caseoppgaven studentene tar med seg og jobber videre med etter praksisperioden. Det gis også muligheter for refleksjon over egne erfaringer når studenter må gi tilbakemelding til andre studenter om deres valgte case.

Intervjuer med studenter og ansatte

Det ble gjennomført fokusgruppeintervjuer med studenter og ansatte. De fire PPU-studentene som ble intervjuet, hadde praksis på samme skole. Ansattgruppen inkluderte to faglærere i pedagogikk, programansvarlig for PPU, en representant fra studieadministrasjonen, samt to praksislærere og en praksiskoordinator fra skolen hvor studentene gjennomførte sin praksisperiode. Faglærerne ble intervjuet sammen, det samme gjorde programansvarlig og en representant fra studieadministrasjonen, samt praksislærerne.

Studentenes erfaringer og oppfatninger

De fire studentene som deltok i intervjuet representerte både realfag, samfunnsfag og humanistiske fag. To av studentene hadde samme veileder, mens de to andre ble fulgt opp av to andre veiledere. Studentene fortalte at de alle deltok aktivt i undervisningen i praksisskolen, de fortalte om god oppfølging fra veilederne, og gode arbeidsforhold med eget arbeidsrom for studentene, der en veileder også hadde arbeidsplass og var tilgjengelig for samtaler og diskusjoner.

Studentenes perspektiver på sammenhenger mellom PEDA101 og praksisemnet

Studentene fikk spørsmål om og reflekterte rundt sammenhengen mellom det de møter i campusundervisningen og studielitteraturen i PEDA101 og erfaringer i praksisperioden. I samtalen kom frem ulike, nyanserte perspektiver. Studentene peker på tydelige sammenhenger mellom deler av pensum og undervisningen i pedagogikk og erfaringene i møtet med praksisfeltet, mens andre deler oppleves mer perifere og i mindre grad relevante for undervisningspraksis og pedagogiske handlinger i klasserommet.

Når det kommer til seminarundervisningen i pedagogikk, er studentene svært positive. De opplever undervisnings- og læringsaktivitetene som praksisnære og relevante, og seminarundervisningen som en god forberedelse til praksis. De forteller altså om en tydelig sammenheng mellom undervisningen i seminarene og det profesjonelle arbeidet de prøver seg på i praksis. Seminarundervisningen omtales som «fantastisk», «lærerik» og er tydelig studentaktiv. Studentene opplever at seminarlederne modellerer måter å drive klasseledelse og undervisning på som de beskriver som positivt. Studentene peker imidlertid på et behov for enda tydeligere metakommunikasjon rundt bruken av undervisningsmetoder og ulike grep som tas i seminarundervisningen:

«En ting som jeg tror vi kunne snakket mer om er at de bruker en del pedagogiske grep på oss, men vi snakker ikke så mye om hvorfor de velger å gjøre det på den måten de gjør. Det tenker jeg at jeg kunne lært noe av. Noe av det forstår jeg, men jeg tror det er aspekter der som jeg ikke har plukket opp.»

Studentene opplever at det hoveddelen av undervisningen i pedagogikk foregår i seminarform, som de altså opplever som konkret og praksisforberedende. Når det gjelder forelesningene i pedagogikk, er oppfatningen noe mer nyansert. Tre av fire studenter omtalte pedagogikkfaget som «veldig teoretisk anlagt», og her blir forelesningene nevnt spesielt. De opplever at de i liten grad får hjelp til å oversette den abstrakte teoretiske kunnskapen presentert i forelesningene til noe som har relevans for pedagogiske handlinger eller for å forstå og analysere profesjonell praksis. En fjerde student opplevde at forelesningene nettopp gir redskaper for refleksjon over egen læring og praksisutøvelse, og refererte til teorier og begreper presentert i forelesningene og i litteraturen som gode verktøy for å reflektere rundt og forstå egen lærerrolle og klasseromspraksis. I starten av utviklingen mot en profesjonell identitet som lærer, kommer gjerne det erfaringsbaserte og affektive i forgrunnen. Det er konkrete erfaringer og følelser knyttet til å håndtere klasseromspraksis mange studenter forståelig nok ønsker å bruke tid på og opplever at de lærer mest av. Det at mye abstrakt og teoretisk kunnskap presenteres tidlig i utdanningsløpet, før studentene har erfaringer som gjør at denne kunnskapen blir

meningsfull for dem, aktualiserer diskusjonen om når i utdanningsløpet (eller eventuelt tidlig i karrieren), lærerstudenter best er mottakelige og kan nyttiggjøre seg teoretisk kunnskap. En av studentene formulerer det slik:

«Det at jeg ikke synes det er direkte sammenheng mellom forelesningene og praksis, betyr ikke at jeg ikke synes den teoretiske delen er verdifull. Jeg forstår at jeg kommer til å trenge den, eller at den vil gjøre meg til en bedre lærer på sikt. Men mye av det som finnes i litteraturen og forelesningene er ting som de som har vært lærere i 10, 15, 20 år burde lese».

Studentene peker på at det er lettere å se hvordan teorier kan anvendes for å forstå praksis når man har praksiserfaringer selv. Dette er velkjent for alle som jobber med lærerutdanning (profesjonsutdanning) og en oppfordring til lærerutdanningen til i større grad å gjøre utdanningen praksisbasert. Det kan gjøres ved å la studenter få muligheter til å teste ut undervisningspraksiser også knyttet til campusundervisningen, ikke bare lese om pedagogiske teorier. I intervjuet kom det frem et ønske om større grad av studentmedvirkning eller samskaping i planlegging og gjennomføring av forelesninger, selv om studentene også anerkjente den praksisbaserte og studentaktive tilnærmingen i seminarundervisningen:

«I forelesningene sitter vi tilbakelent og bevitner en foreleser som går løs på noe de har blitt fortalt at de skal gå løs på. Jeg tror det hadde det vært bedre å... kanskje studenter burde bli kastet ut i ilden, kanskje for resten av klassen, og bli utfordret også der. For det er jo da man på en måte virkelig skjønner på hva det er å stå foran og være lærer».

I diskusjonen om forelesningene ble ulike disiplin-faglige ståsteder brukt for å forklare studentenes ulike perspektiver:

I forelesningene blir det stilt masse spørsmål, men det gis veldig få svar. Vi er tre realister her, og vi er jo vant til en helt annen måte å lære på. Jeg prøver å være litt nøye med meg selv, og ikke være for kritisk, fordi jeg innser at... det er litt modning som skal til og det tar tid og det er litt motstand, det å lære. Men det er lett å sitte på forelesning og tenke, hvor skal vi nå?

I forlengelsen av diskusjonene rundt forelesningene ytret studentene et ønske om enda mer casebasert undervisning og med mer fokus på praktiske oppgaver og eksempler. Et tema som ble nevnt i denne sammenhengen var relasjonskompetanse. I tillegg til å høre om viktigheten av lærer-elevrelasjonen og hvilken forskjell en god relasjon til læreren kan utgjøre for elever i skolen, foreslår studentene praktiske øvelser i hvordan man går frem, for eksempel i samtaler med enkeltelever, for å sørge for gode dialoger som bygger trygge relasjoner mellom lærere og elever, for eksempel gjennom rollespill og simuleringer. En student sa dette:

«Vi har jo fått understreket viktigheten av lærer-elevrelasjonen og sånn, og hvorfor det er bra og viktig, og hvilke forskjeller det kan gjøre. Men ingenting om hvordan man rent praktisk går frem, for det er det en veldig forskjell på, det er mer sånn skill enn teoretisk kunnskap.»

Det er interessant at det i samtalerne med faglærerne kom frem at det brukes en rekke ulike metoder i seminarundervisningen, som for eksempel rollespill, hvilket kanskje tyder på at det er behov for gjentakende metakommunikasjon med studentene om begrunnelser for de grepene tas i seminarundervisningen.

Taushetsplikt, profesjonsfellesskap og rammefortelling om profesjonen

I samtalen med studentene kom det frem forslag til temaer som de opplevde som mindre utforsket i campusundervisningen, og som de mente ville forberedt dem enda bedre for praksisemnet. Selv om innføringsuken i starten av PED101 ble omtalt som positiv og profesjonsforberedende, mente studentene at fremstillingen av lærerprofesjonen var noe ubalansert, der utfordringene, det vanskelige og problematiske ved det å være lærer ble gitt mye oppmerksomhet, og at man i mindre grad løftet frem hvor viktig, fint og givende yrket kan være. Studentene ønsket seg en bedre balanse i denne fremstillingen, og et større fokus på profesjonsfellesskapene i skolen og hvordan man som kollegaer kan hjelpe og støtte hverandre. Her ligger det imidlertid også et ansvar hos skolen som opplæringsarena.

I tillegg trakk studentene frem temaet taushetsplikt. De ønsker seg ytterligere diskusjoner og refleksjoner rundt hva taushetsplikt betyr i ulike situasjoner i læreres profesjonsutøvelse, i hvilke situasjoner taushetsplikt trer inn, grensene for hva man kan dele av informasjon om enkeltelever med kollegaer og i hvilke situasjoner det kan glippe. En av studentene sa dette:

Det har ikke vært nevnt taushetsplikt omtrent. Jeg har jobbet tett opp mot medisinutdanning og helseprofesjoner tidligere. Der har man en helt annen drilling på hva taushetsplikt er, hva det betyr og i hvilke situasjoner man kan komme. Det å vite at man har taushetsplikt er noe annet enn å forstå hva det betyr.

Studentene fikk også spørsmål om sine oppfatninger av læringsutbyttebeskrivelsene i PED101 og PPUPRA101, men ingen av studentene hadde kjennskap til disse.

Faglærernes og programledelsens perspektiver

I samtalen med faglærerne og programansvarlig ble begrunnelsene for oppbygningen av innføringsemnet (PED101) presentert og diskutert, i tillegg til progresjonen i studieprogrammet. Det blir lagt stor vekt på at studentene fra starten av studiet skal tre inn lærerrollen og se sitt eget fag i et undervisningsperspektiv. I innføringsuken med nye studenter, legges det vekt på skolens samfunnsmandat, profesjonsperspektiver og lærerrollen. Studentene får stifte bekjentskap med utdanningspolitiske debatter og hva skolen er i dag, i tillegg til å reflektere over egen karrieremotivasjon og egne oppfatninger og verdier knyttet til undervisning, skolen og lærerrollen. Studentene settes sammen i tverrfaglige grupper, som de følger gjennom hele studieåret. Disse tverrfaglige gruppene, der studentene har tverrfaglige samtaler om ulike sider ved læreryrket blir, ifølge faglærerne, en modellering av profesjonsfellesskapene i skolene.

I samtalerne kom det frem at potensialet i den tverrfaglige organiseringen i enda større grad kan tydeliggjøres for studentene, og at tverrfagligheten er en ressurs som kan knyttes

tettere til studentenes undervisningsfag. Det å ha en tydeligere metakommunikasjon med studentene om den tverrfaglige organiseringen sett lys av tenkning om kollegafellesskap, ble understreket av programansvarlig som en ressurs som kunne vært utnyttet enda mer. Faglærerne trekker frem betydningen av at studentene følger samme gruppe gjennom studieåret, noe mange studenter opplever for første gang, og at dette skaper et miljø preget av trygghet og tillit som studentene lærer mye av.

Profesjonsrelevans og innhold

Faglærerne og programansvarlig har omforente og gode begrunnelser for de valgte undervisningstemaene og den valgte oppbygningen av emnet PEDA101. Undervisningen i PEDA101 er strukturert på den måten av det tas opp to temaer per uke. Det holdes forelesninger knyttet til hvert tema som gir studenter en innføring i begreper og teoretiske perspektiver, og som følges opp av seminarundervisning som er mer handlingsorientert, og der det legges opp til stor grad av studentaktivitet. Faglærerne forteller at de i PEDA101 er opptatt av at studentene skal se og forstå sammenhengene mellom ulike temaer, og at temaer kommer fokus i undervisningen gjennom casemetodikken. Det refereres til casen som studentene tar med seg tilbake til campusundervisningen, bygger videre på og bruker som utgangspunkt for eksamen.

I refleksjoner rundt studentenes læring understreker faglærerne at studenter ofte føler at de trenger mer informasjon om praksis og mer konkrete, praktiske tips som de kan bruke i praksis. Dette sammenfaller med det studentene forteller om pedagogikkfaget, spesielt når det gjelder forelesningene. En av faglærerne understreker at:

Desto mer studentene lærer, desto mer åpner de øynene for aspekter det er viktig å ta hensyn til. Dermed blir jobben også større og vanskeligere, de ser flere nyanser, flere etiske dilemmaer. Jeg tror ikke vi skal være så redde for at de ikke føler seg forberedt. Hvis de hadde følt seg veldig godt forberedt etter fem uker, så måtte vi ha vært bekymret, for da hadde de ikke skjønt kompleksiteten.

Faglærerne forteller om stor grad av studentaktivitet i seminarundervisningen, med bruk av en rekke undervisningsmetoder og læringsaktiviteter som i tillegg til å gjøre en jobb i undervisningen for lærerstudentene, også er eksempler på hvordan studentene kan jobbe med sine elever i skolen. Faglærerne trekker frem at de bruker tid på metakommunikasjon om hva som ligger i kunnskapsgrunnet og studielitteraturen og dens funksjon i studentenes læring. Allikevel kan det, ut fra samtalen med studentene, virke som (noen) studenter kan ha behov for en gjentakende og eventuelt tydeligere metasamtale om modelleringen som skjer i seminarundervisningen, slik at de i større grad kan se potensialet og overføringsverdien i det de gjør. I en kort utdanning må man prioritere hva man skal bruke tiden på, og sortere i hva man trenger å forberede studenter på. En av faglærerne forteller at det viktigste studentene må kunne, er knyttet til videreutvikling av kompetanse. Studentene må vite hvordan de skal gå frem når de må spørre om hjelp, fordi de ikke kommer til å besitte den kunnskapen de trenger når de er ferdig utdannet.

Kontakt med praksisfeltet

I samtalen med programansvarlig kom det frem at koblingen til praksis ikke alltid er like tydelig til stede i det daglige arbeidet, og at det å tydeliggjøre for studentene hva som

forventes av dem i praksis og hvordan PED101 forbereder studentene for praksis, bør fokuseres enda mer.

Når det gjelder konkrete tiltak for å sikre sammenheng mellom de to emnene, forteller programansvarlig at det nylig er tatt grep for å styrke kontakten med praksisfeltet, blant annet gjennom å etablere rutiner for kontakt med praksisskoler og veiledere. Dette initiativet kommer fra lektorsenteret og studieadministrasjonen. Konkret handler dette blant annet om et før-praksismøte med veiledere og praksiskoordinatorer, der de får informasjon om hvilke temaer studentene jobber med i campusundervisningen. I intervjuene med faglærere kom det frem at de selv tar initiativ til kontakt og samtaler med praksisfeltet og at de gjennom denne dialogen får innspill som brukes for å sortere hva som vektlegges i undervisningen. Denne dialogen er ikke institusjonalisert, men skjer på faglærernes initiativ.

I samtalen med programansvarlig og representanten fra studieadministrasjonen kom det frem at godkjenningen av praksis skjer i skolene uten at det skrives en rapport om studentenes praksisutøvelse. En slik rapport kunne mulig fungert som et bindeledd mellom praksisskolen og universitetet, og den kunne også dokumentere studentenes progresjon i praksis og benyttes som utgangspunkt for overføring av informasjon til påfølgende praksisperioder.

Det kommer også frem at ikke alle studenter får ta del i en førpraksissamtale eller besøk til praksisskolene før praksisperioden begynner. Enkelte deltar på et slikt besøk, og blir invitert til samtale der de avklarer forventninger til både student og veiledere/praksisskole om undervisningen og aktiviteten som studentene skal delta på, mens andre studenter ikke får dette tilbudet.

Det ble foreslått at læringsutbyttebeskrivelsene blir løftet frem for studentene, og at man sammen med studentene kan diskutere sammenhenger mellom læringsutbyttebeskrivelsene i de to emnene PED101 og PPUPRA101 og hvordan læringsutbyttebeskrivelsene gjenspeiles i undervisningsopplegg og studielitteratur. Dette synes som et godt grep, all den tid studentene ikke hadde kjennskap til læringsutbyttebeskrivelsene i de to emnene.

Representanten fra studieadministrasjonen fortalte at praksislærere ofte tyr til skikkethetsforskriften i saker der de er i tvil om studenter kan bestå praksis, selv om tvilen ikke er knyttet til skikkethet. En mulig forklaring på dette være at læringsutbyttebeskrivelsene for PPUPRA101 er få og generelle (jf. punktet om relasjonen til praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser s. 3).

Faglærerne og programansvarlig peker også på at organiseringen av lærerutdanningen i ulike organisatoriske enheter kan skape en utfordring for samarbeidet og helheten i programmet.

Faglærerne uttrykker også et ønske om mer undervisningstid når studentene kommer tilbake til campus, slik at man i fellesskap kan jobbe med sammenhengene mellom studielitteratur og campusundervisningen og de praksiserfaringene studentene har med seg.

Praksislæreres og praksiskoordinatorens perspektiver

De to praksisveilederne og praksiskoordinatoren som deltok i intervjuet er enige om at PPU-studentene som kommer fra Universitetet i Bergen er godt forberedt på det som venter dem i praksisperioden. De tilføyer imidlertid at praksisskolen ikke har store utfordringer med klasseledelse, men at det didaktiske og faglige er i fokus. Praksislærerne og praksiskoordinatoren opplever at det kommuniseres tydelige forventninger fra UiB om studentrollen og veilederrollen i praksisperioden. De refererer til praksisloggen som studentene er forpliktet til å følge, men understøtter at den store verdien for studentene ligger i det å planlegge og gjennomføre undervisning.

Veilederne opplever at både UiB og praksiskoordinator gir mye relevant informasjon. Veilederne understreker imidlertid at studentene sitter med den vesentligste informasjonen, og at de følgelig har samtaler med studentene om hva som skjer i campusundervisningen og hvilke temaer, begreper og perspektiver studentene jobber med, slik at de kan bygge videre på dette i praksisperioden. På denne måten er studentene med på å styrke sammenhengen mellom campusundervisningen og aktivitetene i praksisperioden. Dette er imidlertid avhengig av praksisveiledere som er åpne og nysgjerrige og ønsker disse perspektivene velkommen også i praksis.

Oppsummering og anbefalinger

Oppdraget for denne rapporten har vært å vurdere hvorvidt PED101 ivaretar nasjonale føringer og relasjonen til praksisemnets læringsutbyttebeskrivelser. I dette arbeidet har jeg vurdert læringsutbyttebeskrivelsene i begge emner. Jeg har også inkludert «områder for vurdering av praksis» som jeg anser som viktig i lys av oppdragets mandat. Som rapporten har vist, er det sentralt for sammenhengen mellom emnene at læringsutbyttene harmonerer, slik at det studentene lærer gjennom campusutdanningen er synlig i praksisemnet (og omvendt) og at det også gjenspeiles i områder for vurdering av praksis.

Analyser av emneplanen og intervjuene med studenter og ansatte gir et forholdsvis entydig bilde. PED101 ivaretar i stor grad de nasjonale føringene formidlet i rammeplan og nasjonale retningslinjer. Et unntak er imidlertid samiske perspektiver og bærekraftig utvikling, som ikke er gjort eksplisitt. Emneplanen legger til rette for at studentene skal oppleve helhet og sammenheng i studiet. Undervisningsaktivitetene, spesielt i seminarundervisningen, legger til rette for stor grad av studentaktivitet. Koblingen til praksisfeltet er tydelig blant annet gjennom bruk av en caseoppgave som studentene henter fra praksis og arbeider med i campusundervisningen.

Intervjuene viste at studentene i liten grad er kjent med læringsutbyttebeskrivelsene i emnene. I undervisningen kan det derfor tydeliggjøres for studentene hvordan læringsutbyttebeskrivelsene kan fungere som et redskap for læring. Dette er også viktig kunnskap når studentene skal prioritere det faglige arbeidet og ikke minst vurdere egen kompetanse i lys av læringsutbyttebeskrivelsene.

Anbefalinger:

- Sikre at læringsutbyttebeskrivelsene i emnene harmonerer, og henger sammen med vurderingskriterier for praksis
- Løfte frem og diskutere emnenes læringsutbyttebeskrivelser med studentene
- Vurdere hvordan samiske perspektiver kan inkluderes i emnet